

Examen VMBO-GL en TL

2023

tijdvak 1
maandag 22 mei
13.30 - 15.30 uur

aardrijkskunde CSE GL en TL

Dit examen bestaat uit 47 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 61 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Open vragen

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Weer en klimaat

---

bron 1

Weerbericht voor Nederland van 20 tot en met 22 november 2021

	zaterdag 20-11-2021	zondag 21-11-2021	maandag 22-11-2021
			
max. temperatuur	11°C	10/11°C	7/8°C
min. temperatuur	9°C	8°C	3/4°C
neerslag	0/1 mm	2/3 mm	0 mm
neerslagkans	20%	90%	20%
zonschijn	10%	30%	40%
windkracht			
windrichting	ZW	NW	NO

2p 1 Bekijk bron 1.

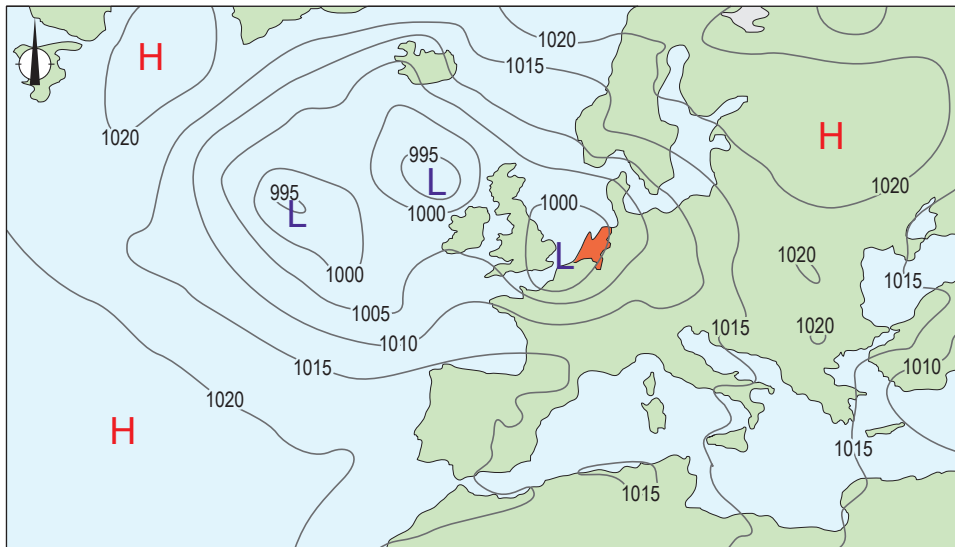
→ Leg met behulp van een weerelement uit waardoor de temperatuur na 20 november daalde.

Doe het zo:

- Noem eerst het weerelement uit bron 1 dat de temperatuurdaling veroorzaakte.
- Geef daarna aan waardoor dit weerelement zorgde voor de daling van de temperatuur.

bron 2

Weerkaart van Europa, 24 augustus 2015

Legenda:

-1020- luchtdruk

L lagedrukgebied

H hogedrukgebied

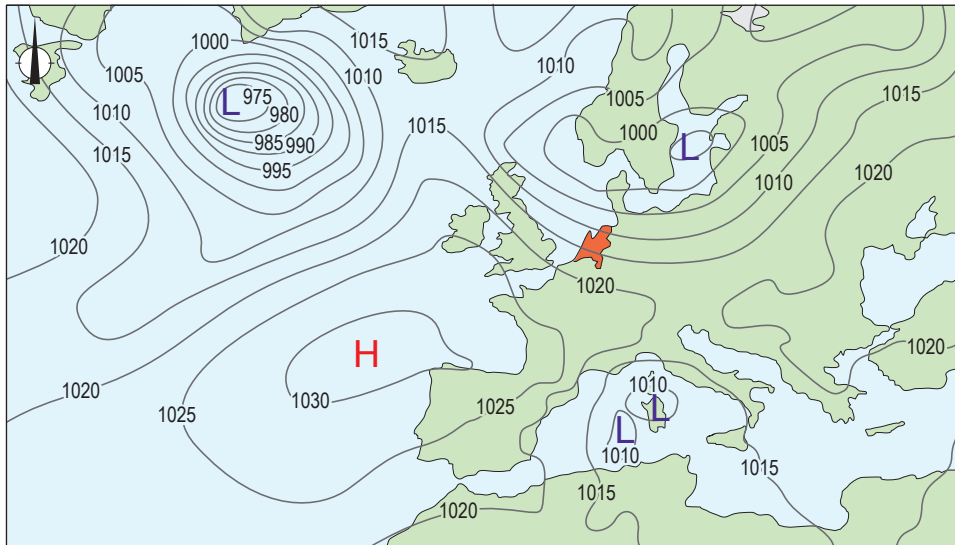
1p 2 Bekijk bron 2.

Met behulp van de weerkaart in bron 2 kan voor 24 augustus 2015 een weerbericht opgesteld worden voor Nederland. Welk weerbericht is juist?

	neerslagkans	windkracht (in Bft)	zonneshijn (in uren)
A	hoog	0 - 2	minder dan 9
B	hoog	8	meer dan 9
C	laag	0 - 2	minder dan 9
D	laag	8	meer dan 9

bron 3

Weerkaart van Europa, 7 november 2021

Legenda:

-1020- luchtdruk

L lagedrukgebied

H hogedrukgebied

1p 3 Bekijk bron 3.

Welke beschrijving is juist over het weer op 7 november 2021 in Nederland en Spanje?

- A In Nederland was de luchtdruk hoger dan in Spanje.
- B In Nederland waaide de wind minder hard dan in Spanje.
- C In Nederland was er minder kans op neerslag dan in Spanje.
- D In Nederland had je minder kans op zonnig weer dan in Spanje.

bron 4

Tekst met keuzemogelijkheden

Nederland en het noorden van Spanje kennen allebei een ... **1** ... (gematigd zeeklimaat / Middellandse Zeeklimaat). Toch bestaan er verschillen in het klimaat tussen beide landen. In Spanje is het warmer omdat Spanje op een ... **2** ... (hogere / lagere) breedte ligt dan Nederland. In Nederland ontstaat neerslag vaak door het botsen van luchtmassa's. In Noordwest-Spanje ontstaat neerslag voornamelijk doordat luchtmassa's ... **3** ... (opstijgen tegen een gebergte / sterk verhit worden door de zon).

2p 4 Lees bron 4.

In bron 4 staat achter de cijfers 1, 2 en 3 een keuzemogelijkheid.

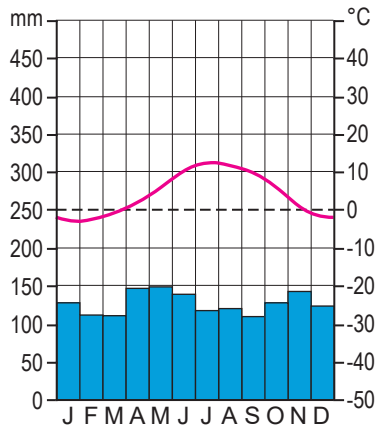
→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 uit bron 4 over op het antwoordblad en zet de juiste keuze erachter.

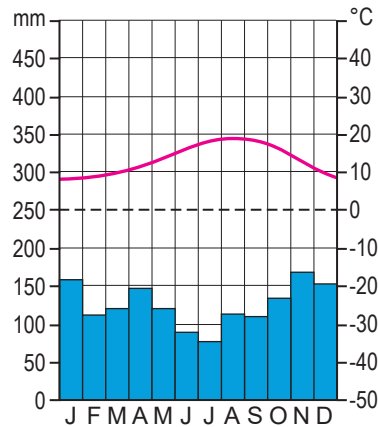
bron 5

Drie klimaatgrafieken van plaatsen in Spanje

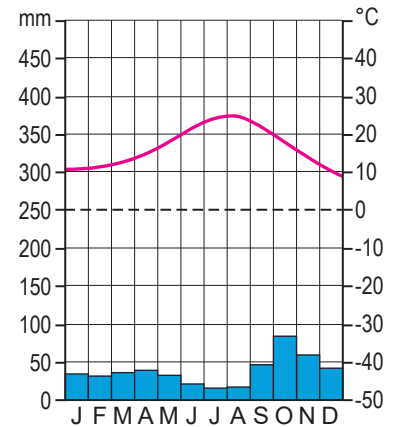
klimaatgrafiek 1

klimaatgrafiek 2

klimaatgrafiek 3

bron 6

Twee landbouwgewassen in Spanje

foto 1

veld met aardappelen

foto 2

boomgaard met sinaasappelbomen

1p 5 Bekijk bron 5 en bron 6.

In bron 6 staan twee foto's van landbouwgewassen in Spanje.

Elk landbouwgewas komt veel voor bij een van de drie klimaten in bron 5.

Welke klimaatgrafiek hoort bij foto 1 en welke bij foto 2?

	foto 1	foto 2
A	klimaatgrafiek 1	klimaatgrafiek 2
B	klimaatgrafiek 1	klimaatgrafiek 3
C	klimaatgrafiek 2	klimaatgrafiek 1
D	klimaatgrafiek 2	klimaatgrafiek 3
E	klimaatgrafiek 3	klimaatgrafiek 1
F	klimaatgrafiek 3	klimaatgrafiek 2

bron 7

Krantenkop, 12 september 2021

“Zuiden Spanje geteisterd door bosbranden, 2500 mensen geëvacueerd”

1p 6 Lees bron 7.

Klimaatverandering heeft invloed op de kans dat bosbranden ontstaan in sommige delen van Spanje.

→ Beargumenteer of door klimaatverandering deze kans groter of kleiner zal worden.

Doe het zo:

- Kies eerst **groter** of **kleiner**.
- Geef daarna een argument voor je keuze.

bron 8

Klimaatconferentie in Glasgow, 2021

Twee doelstellingen uit het klimaatverdrag van Glasgow:

- De opwarming van de aarde moet lager zijn dan 1,5 °C.
- Het gebruik van steenkool moet worden verminderd.

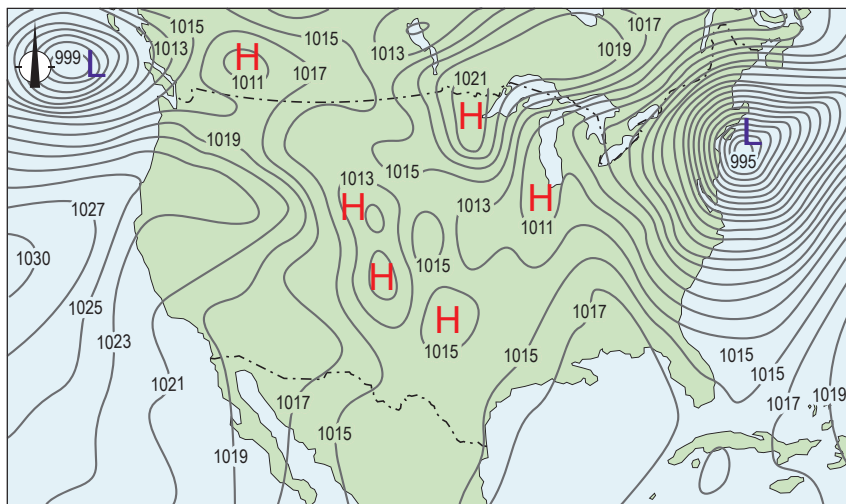
2p 7 Lees bron 8.

Om beide doelstellingen te halen moeten in Nederland en Spanje veel maatregelen genomen worden.

- Noem eerst een maatregel die natuurbeheerders kunnen nemen om de opwarming van de aarde tegen te gaan.
- Noem daarna een maatregel die overheden kunnen nemen om energiebedrijven minder steenkool te laten gebruiken.

bron 9

Weerkaart Verenigde Staten, 7 februari 2020

Legenda:

-1015- luchtdruk

H hogedrukgebied

L lagedrukgebied

landsgrens

2p 8 Bekijk bron 9.

Naar aanleiding van de weerkaart uit bron 9 worden drie uitspraken gedaan.
Uitspraak 1: in het westen van de Verenigde Staten viel meer neerslag dan in het oosten van de Verenigde Staten.

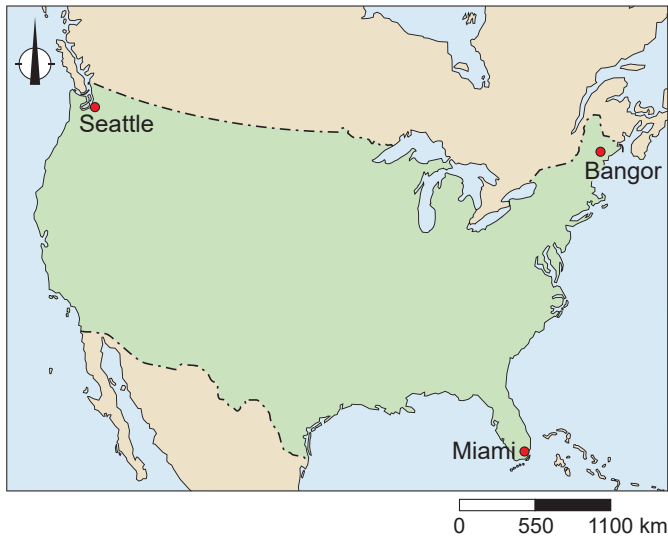
Uitspraak 2: in het westen van de Verenigde Staten waaide het harder dan in het oosten van de Verenigde Staten.

Uitspraak 3: hogedrukgebieden veroorzaakten helder weer in het midden van de Verenigde Staten.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 10

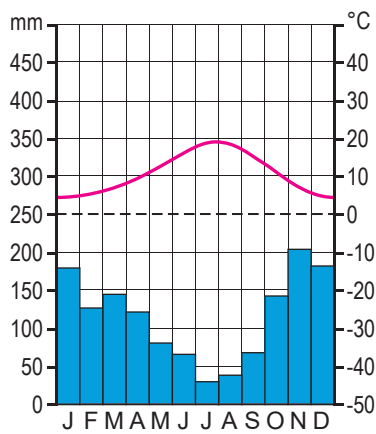
De Verenigde Staten

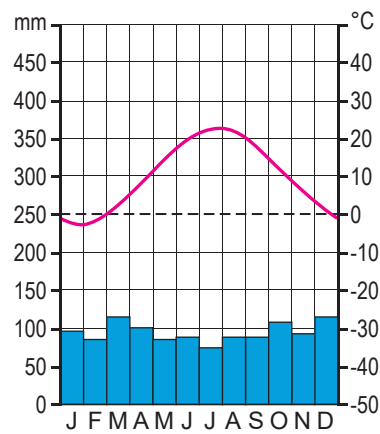
bron 11

Drie klimaatgrafieken van plaatsen in de Verenigde Staten

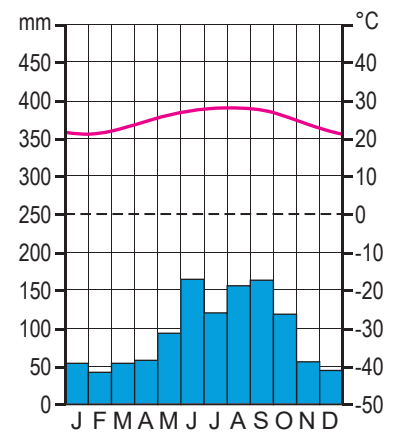
klimaatgrafiek 1

klimaatgrafiek 2

klimaatgrafiek 3

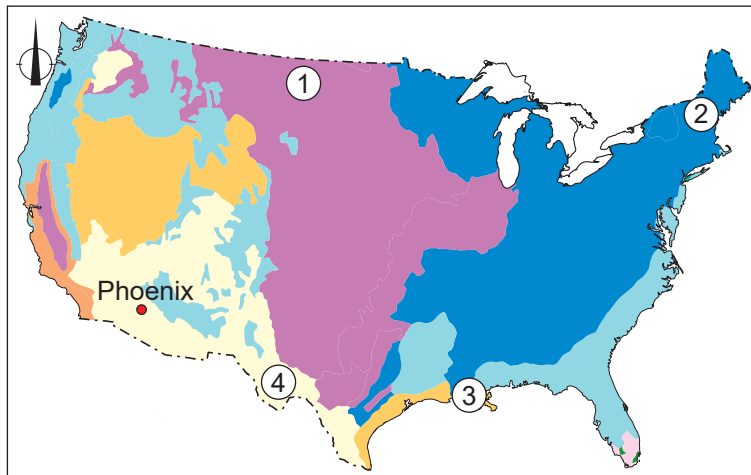

- 1p **9** Bekijk bron 10 en bron 11.
 Alle klimaatgrafieken uit bron 11 horen bij plaatsen aan de kust. De invloed van de zee is kleiner in de plaats van klimaatgrafiek 2 dan in de andere twee plaatsen.
 → Geef met behulp van klimaatgrafiek 2 een argument waaruit de kleinere invloed van de zee blijkt.
- 1p **10** Bekijk bron 10 en bron 11.
 Welke klimaatgrafiek hoort bij Bangor, welke bij Miami en welke bij Seattle?

	Bangor	Miami	Seattle
A	klimaatgrafiek 1	klimaatgrafiek 2	klimaatgrafiek 3
B	klimaatgrafiek 2	klimaatgrafiek 3	klimaatgrafiek 1
C	klimaatgrafiek 3	klimaatgrafiek 2	klimaatgrafiek 1
D	klimaatgrafiek 2	klimaatgrafiek 1	klimaatgrafiek 3
E	klimaatgrafiek 1	klimaatgrafiek 3	klimaatgrafiek 2
F	klimaatgrafiek 3	klimaatgrafiek 1	klimaatgrafiek 2

bron 12

Natuurlijke landschappen in de Verenigde Staten

Legenda:

	gematigde loof- en gemengde bossen
	gematigde naaldbossen
	steppe en grasland
	gematigde graslanden
	regelmatig overstroomde graslanden
	mediterrane bossen en struiken
	woestijnen en droge struiken

1p 11 Bekijk bron 12.

In de Verenigde Staten bestaat een samenhang tussen de natuurlijke landschappen en het agrarisch bodemgebruik.

Bij welke vorm van landbouw hoort elk cijfer uit bron 12?

	akkerbouw (tarwe)	extensieve veeteelt	intensieve veeteelt	tuinbouw (groente en fruit)
A	1	2	3	4
B	1	3	2	4
C	1	4	2	3
D	2	4	1	3
E	2	4	3	1
F	2	3	4	1

2p **12** Bekijk bron 12.

In de Verenigde Staten wordt steeds meer energie uit duurzame bronnen opgewekt. Voor het opwekken van zonne-energie zijn de natuurlijke omstandigheden rondom Phoenix heel geschikt.

→ Noem het klimaat dat heerst in Phoenix en omgeving.

→ Noem daarna een kenmerk van dit klimaat waardoor er veel zonne-energie kan worden opgewekt.

bron 13

Krantenartikel, 29 augustus 2021

De zeer krachtige orkaan Ida heeft zondag de zuidkust van de Verenigde Staten bereikt. In de staat Louisiana kwamen al snel honderdduizenden mensen zonder stroom te zitten.

bron 14

De route van orkaan Ida

Legenda:

gekleurde lijn: route van de orkaan

— sterk lagedrukgebied

— tropische storm

— orkaan categorie 1 en 2

— orkaan categorie 3

0 450 900 km

- 1p **13** Lees bron 13 en bekijk bron 14.
Vlak voor het aan land komen was orkaan Ida uitgegroeid tot een orkaan categorie 3. Kustbewoners in de Mississippidelta liepen gevaar door rondvliegend puin en omvallende bomen, maar er was ook gevaar van de zee.
→ Noem een natuurlijk gevaar van de zee dat ontstond door het aan land komen van orkaan Ida.
- 1p **14** Kustbewoners in de Mississippidelta wisten dat de hulpverlening laat op gang kon komen na het overtrekken van de orkaan door beschadigde infrastructuur.
→ Noem een voorzorgsmaatregel die de kustbewoners konden nemen.
- 1p **15** Wetenschappers verwachten dat orkanen in de toekomst krachtiger zullen worden.
→ Geef een oorzaak voor de krachtigere orkanen.

Water

---

bron 15

Drie foto's van verschillende plaatsen langs de rivier de Rijn

foto 1

foto 2

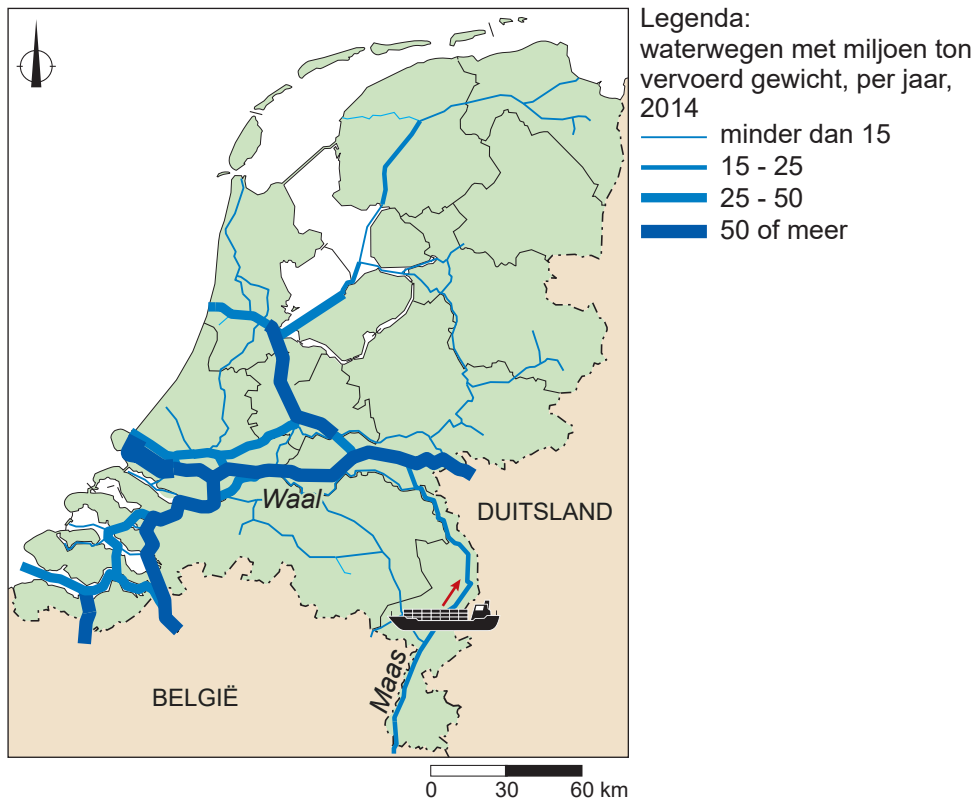
foto 3

- 1p **16** Bekijk bron 15.
In bron 15 staan drie foto's van plaatsen langs de Rijn. Foto 1, 2 en 3 staan in willekeurige volgorde.
→ Zet de nummers van de foto's in de juiste volgorde op je antwoordblad.
Begin met de bron van de Rijn en eindig met de monding van de Rijn.

bron 16

Vervoer van goederen via waterwegen

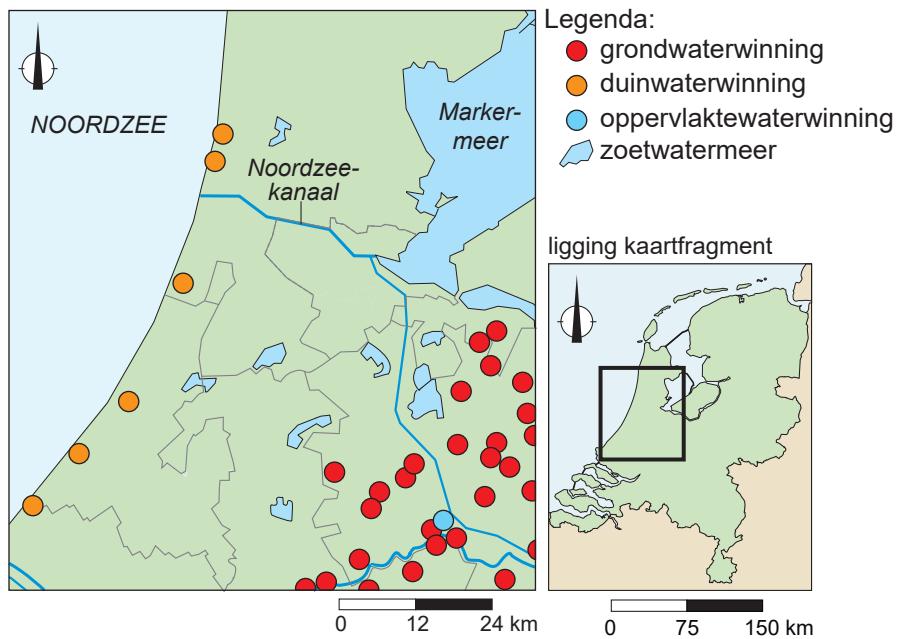
2p 17 Bekijk bron 16.

Jaarlijks worden meer goederen vervoerd via de Waal dan via de Maas.

→ Geef aan waardoor de Waal van nature beter bevaarbaar is dan de Maas.

→ Geef een economische reden waarom via de Waal meer goederen vervoerd worden dan via de Maas.

bron 17
Drinkwaterwinning

1p 18 Bekijk bron 17.

In West-Nederland liggen grote zoetwatermeren. De grondlagen onder deze meren bestaan uit oude zeebodem. Uit de zoetwatermeren in West-Nederland wordt géén oppervlaktewater gewonnen.

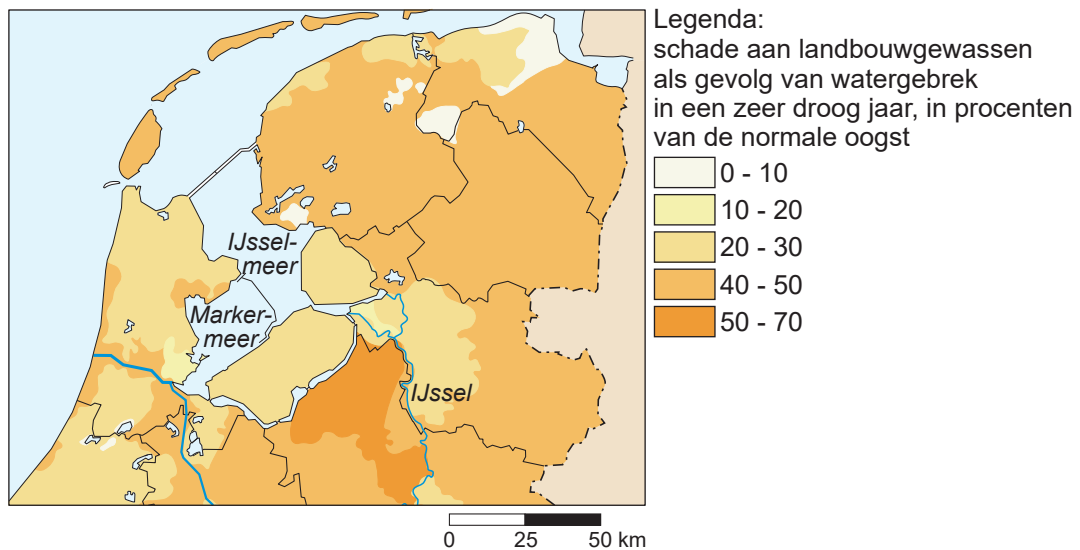
→ Leg uit dat door de oude zeebodem deze zoetwatermeren ongeschikt zijn voor waterwinning.

Doe het zo:

- Kies eerst of door waterwinning **verdroging** of **verzilting** optreedt.
- Geef daarna een argument waardoor de zoetwatermeren ongeschikt zijn voor waterwinning.

bron 18

Schade aan landbouwgewassen door droogte in het noordelijke deel van Nederland

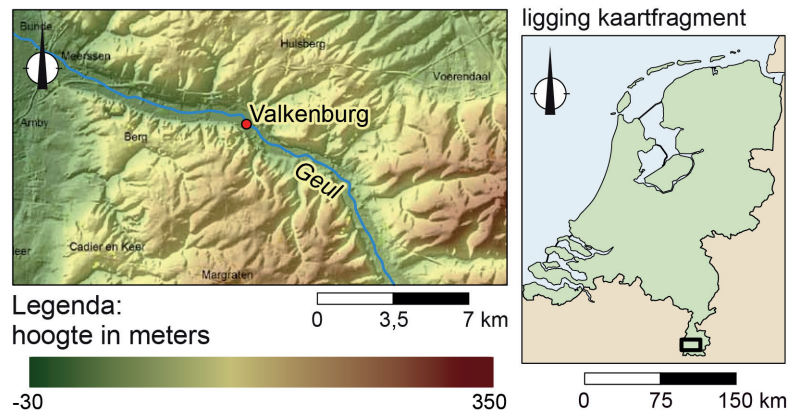
1p 19 Bekijk bron 18.

In het noordelijke deel van Nederland hebben boeren last van schade aan landbouwgewassen door watergebrek. Een mogelijke oplossing hiervoor is het verhogen van de dijken rondom het IJsselmeer.

→ Geef aan waardoor de schade minder kan worden als deze dijken worden verhoogd.

bron 19

Reliëfkaart van Valkenburg en omgeving (Zuid-Limburg)

bron 20

Tekst met keuzemogelijkheden

In de zomer van 2021 viel er in Zuid-Limburg in korte tijd heel veel regen, waardoor het riviertje de Geul overstroomde. De hevige regenval veroorzaakte in korte tijd een ... **1** ... (stormvloed / piekafvoer). De Geul heeft in Valkenburg ... **2** ... (veel / weinig) ruimte, waardoor het waterpeil te snel steeg.

1p **20** Bekijk bron 19 en lees bron 20.

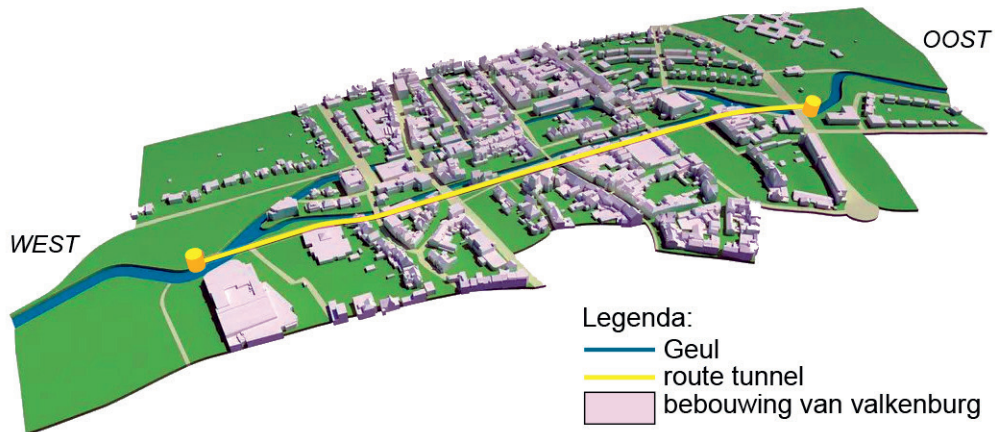
In bron 20 staan achter de cijfers 1 en 2 een keuzemogelijkheid.

→ Neem de cijfers 1 en 2 over op het antwoordblad en zet de juiste keuze erachter.

bron 21

Watertunnel onder Valkenburg

Na de wateroverlast in de zomer van 2021 kwamen sommige experts met het idee om een watertunnel onder Valkenburg aan te leggen. Deze tunnel zou het overtollige water kunnen afvoeren.

2p 21 Bekijk bron 19 en bron 21.

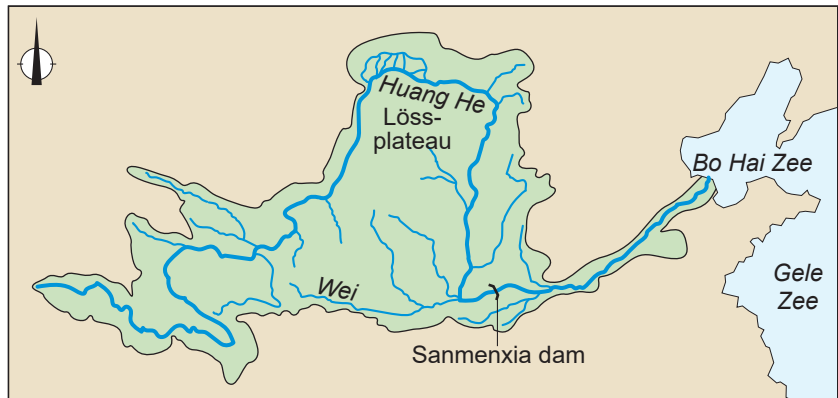
Er zijn verschillende mogelijkheden om de kans op wateroverlast in Valkenburg te verkleinen. Zo kan men een nevengeul aanleggen. Een andere mogelijkheid is de aanleg van een tunnel onder Valkenburg, speciaal voor water.

- Geef de reden waarom een nevengeul door de plaats Valkenburg weinig steun zal krijgen van de bewoners.
- Geef een nadeel van de aanleg van een watertunnel onder Valkenburg.

bron 22

Het stroomgebied van de Huang He, China

Legenda:

— dam

■ stroomgebied Huang He

0 300 600 km

bron 23

De Sanmenxia stuwdam

0 200 400 m

1p 22 Bekijk bron 22 en bron 23.

Op de satellietfoto in bron 23 staan twee plaatsen aangegeven bij de Sanmenxia-stuwdam in de Huang He.

→ Leg uit op welke plaats meer sediment op de rivierbodem ligt.

Doe het zo:

- Kies eerst **plaats 1** of **plaats 2**.
- Geef daarna aan waardoor op deze plaats meer sediment op de rivierbodem ligt.

bron 24

Satellietbeeld van de delta van de Huang He, China

1p 23 Bekijk bron 24.

De afgelopen 50 jaar wordt steeds meer rivierwater van de Huang He gebruikt en valt de Huang He vaker droog voordat de rivier de zee bereikt.

→ Geef de demografische oorzaak waardoor de Huang He vaker droogvalt.

1p 24 Bekijk bron 24.

Door de aanleg van stuwdammen en herbebossing van hellingen in het stroomgebied van de Huang He bereikt minder water de monding.

Doordat de Huang He minder water afvoert, verandert de grootte van de delta ook.

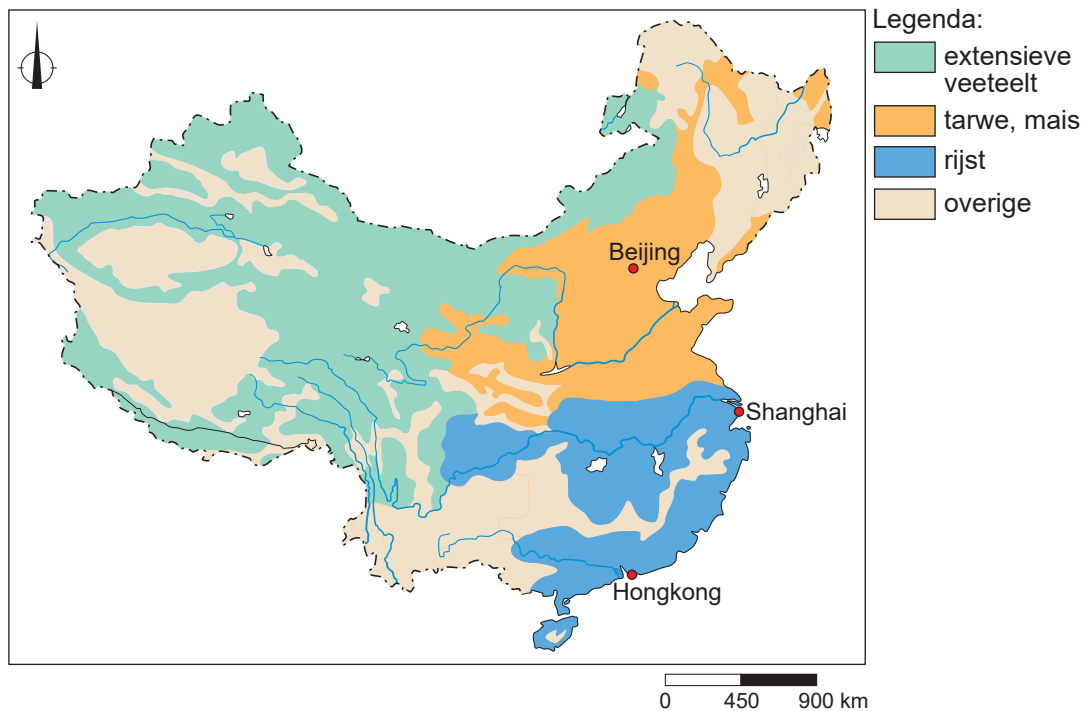
→ Leg dit uit.

Doe het zo:

- Kies eerst of de delta van de Huang He **groeit** of **krimpt**.
- Geef daarna aan waardoor de afname van de waterafvoer zorgt voor deze verandering in de delta.

bron 25

Landbouwgebieden in China

1p 25 Bekijk bron 25.

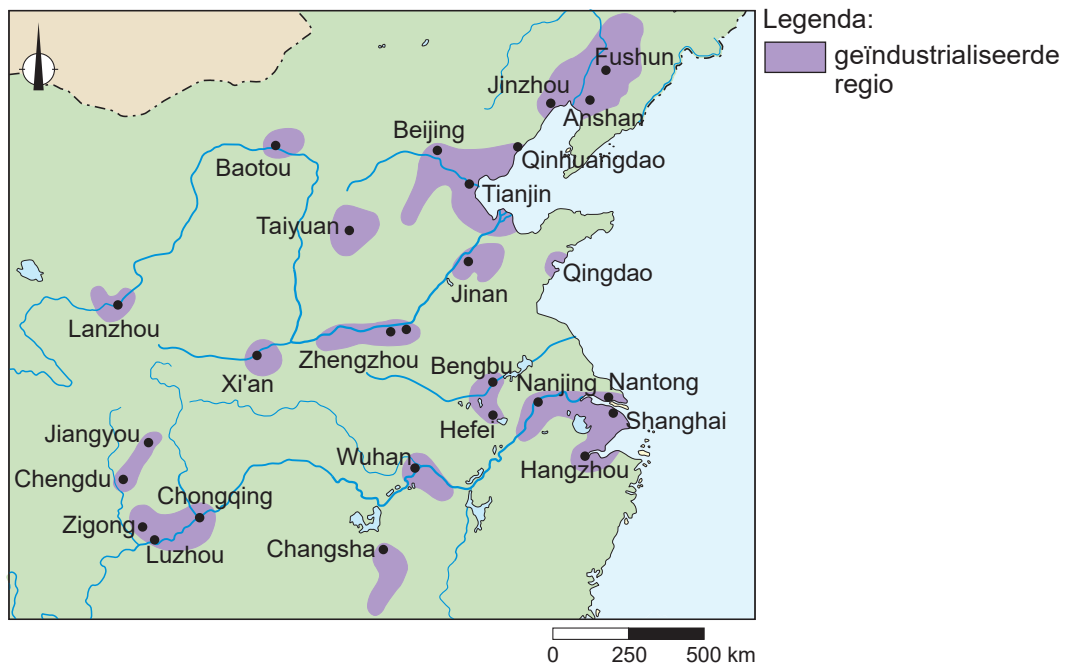
In de kaart van bron 25 staan drie verschillende landbouwgebieden in China die verschillen in watergebruik per hectare.

Bij welke keuzemogelijkheid is de volgorde van hoogste watergebruik naar laagste watergebruik juist?

	hoogste watergebruik per hectare	→	laagste watergebruik per hectare
A	extensieve veeteelt	rijst	tarwe, mais
B	extensieve veeteelt	tarwe, mais	rijst
C	rijst	tarwe, mais	extensieve veeteelt
D	tarwe, mais	rijst	extensieve veeteelt

bron 26

Geïndustrialiseerde regio's in het oosten van China

2p 26 Bekijk bron 26.

Naar aanleiding van bron 26 worden drie uitspraken gedaan.

Uitspraak 1: de meeste geïndustrialiseerde regio's in het oosten van China liggen aan de kust.

Uitspraak 2: het rivierwater wordt door de industrie gebruikt als koelwater en als proceswater.

Uitspraak 3: de ligging van de geïndustrialiseerde regio's zorgt ervoor dat grondstoffen goedkoop aan- en afgevoerd kunnen worden.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 27

Proefinstallatie van het Sahara Forest Project¹⁾

Het Sahara Forest Project is een project van een stichting uit Noorwegen. De stichting doet onderzoek naar het verbouwen van voedsel in de woestijn. Eerst wordt zeewater ontzilt met behulp van zonne-energie, daarna is het water bruikbaar voor de landbouw. Sinds 2015 heeft de stichting een proefinstallatie in Aqaba, Jordanië.

noot 1 Artistieke indruk van de proefinstallatie

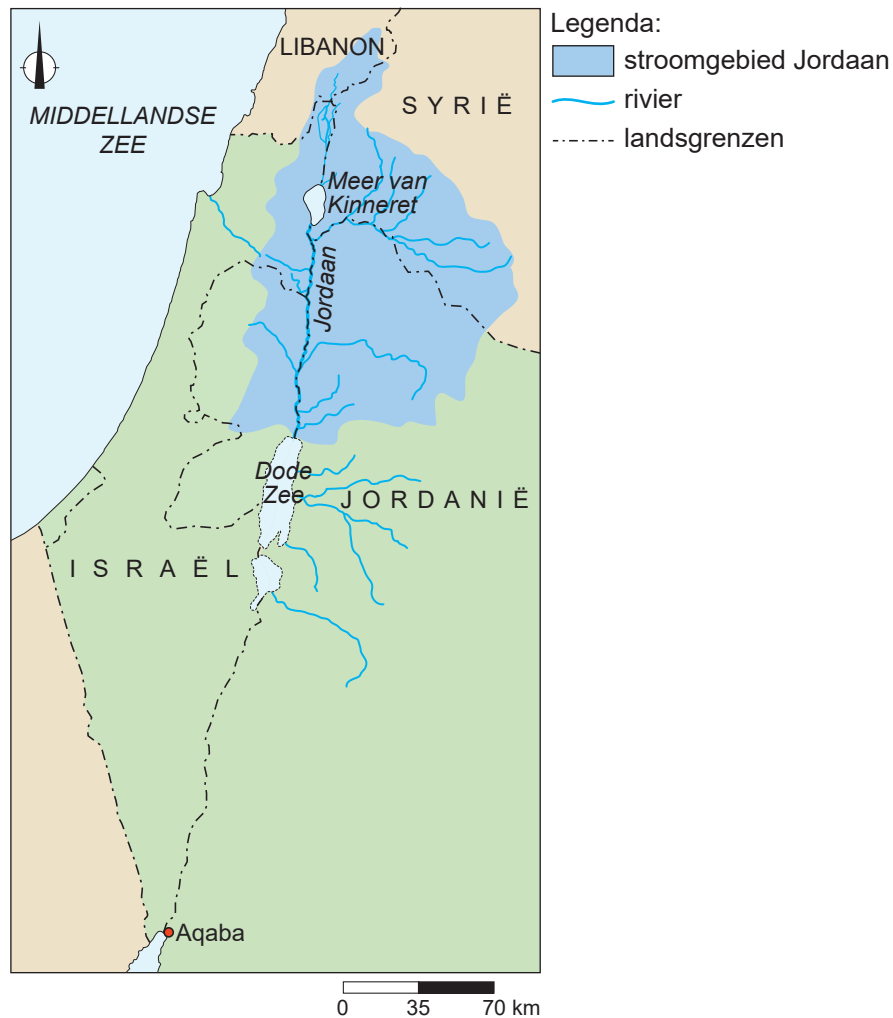
2p 27 Lees en bekijk bron 27.

Stelling: 'Het Sahara Forest Project wordt gezien als een voorbeeld van duurzame landbouw.'

→ Geef twee argumenten voor deze stelling.

bron 28

Stroomgebied van de Jordaan

1p 28 Gebruik bron 27 en bron 28.

In het Midden-Oosten kan waterschaarste leiden tot conflicten tussen landen over de waterverdeling. Zowel Israël als Jordanië maakt gebruik van het water uit het stroomgebied van de Jordaan. De kans op een waterconflict tussen Israël en Jordanië door uitbreiding van het Sahara Forest Project is klein.

→ Geef op basis van bron 27 en bron 28 aan waarom de kans op een conflict over het water uit de Jordaan klein is.

bron 29

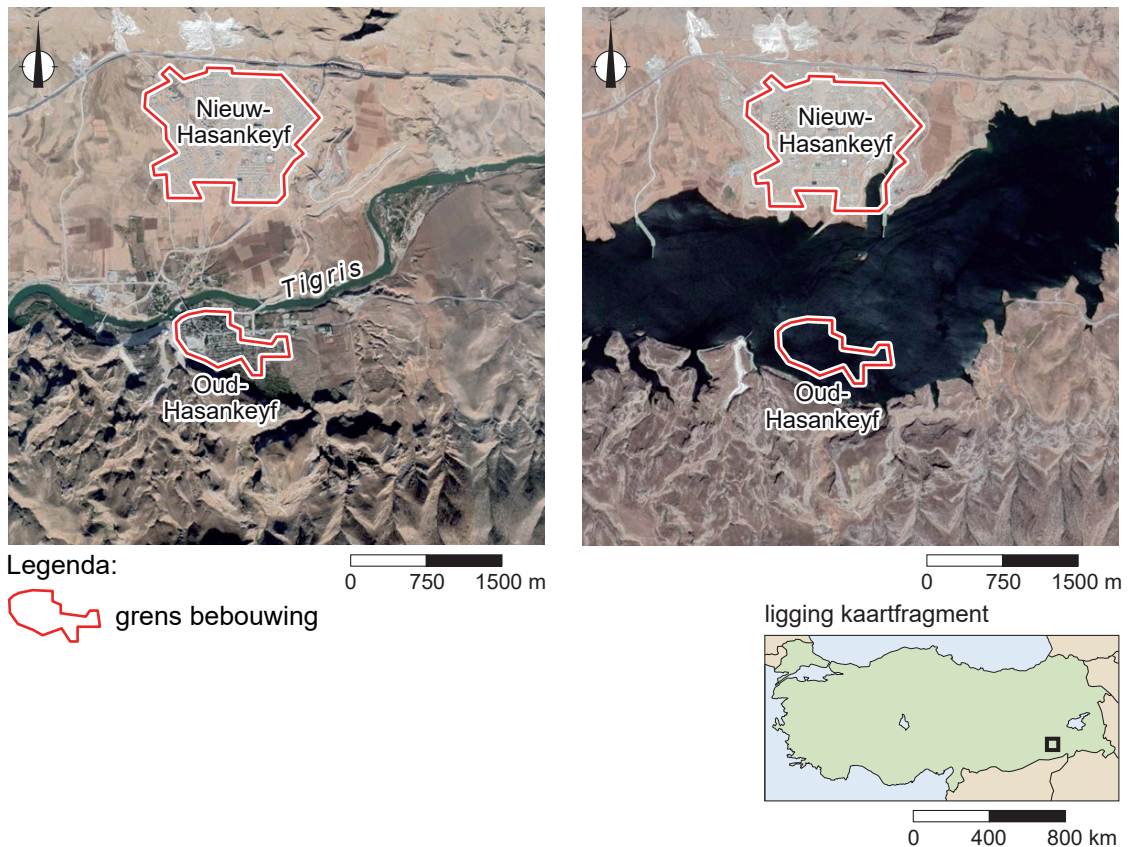
Een deel van de Turkse kust na een bosbrand

- 1p 29 Bekijk bron 29.
In Turkije komen steeds meer bosbranden voor. Na een bosbrand neemt de kans op bodemerosie toe.
→ Geef een oorzaak waardoor de kans op bodemerosie toeneemt na een bosbrand.

bron 30

Het dorp Hasankeyf in zuidoost-Turkije, 2019 (links) en 2020 (rechts)

1p 30 Gebruik bron 30.

In de rivier de Tigris is in februari 2018 de Ilisudam aangelegd. De dam ligt buiten het gebied op de satellietbeelden in bron 30. Na november 2019 is het stuwmeer volgelopen.

→ Beredeneer waar het dorp Hasankeyf ligt ten opzichte de Ilisudam.

Doe het zo:

- Kies eerst **stroomopwaarts** of **stroomafwaarts** van de Ilisudam.
- Geef daarna op basis van bron 30 een argument voor je keuze.

1p 31 De bevolking van het dorp Oud-Hasankeyf moest verhuizen naar het nieuw aangelegde dorp Nieuw-Hasankeyf. Dat was een nadeel, maar de bevolking had ook voordelen van de bouw van de stuwdam.

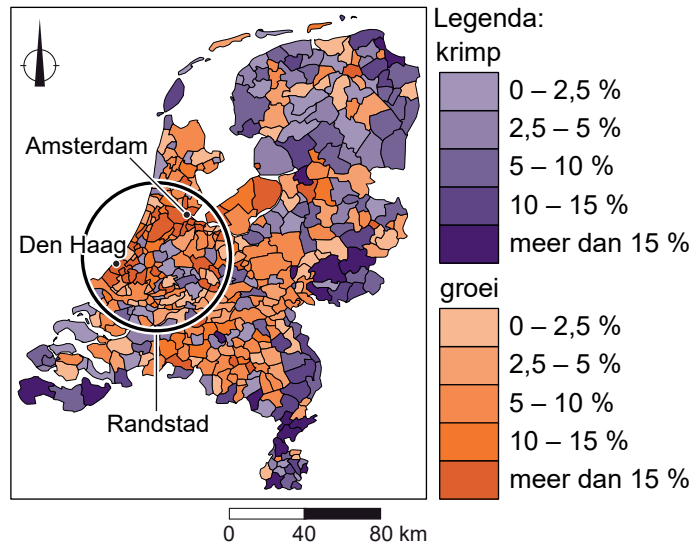
→ Noem zo'n voordeel.

Bevolking en ruimte

- 1p 32 In sommige Nederlandse gemeenten is er bevolkingsgroei door een geboorteoverschot.
→ Noem nog een andere demografische oorzaak waardoor de bevolking groeit in sommige Nederlandse gemeenten.

bron 31

Verwachte bevolkingsontwikkeling van Nederland per gemeente tussen 2012 en 2040

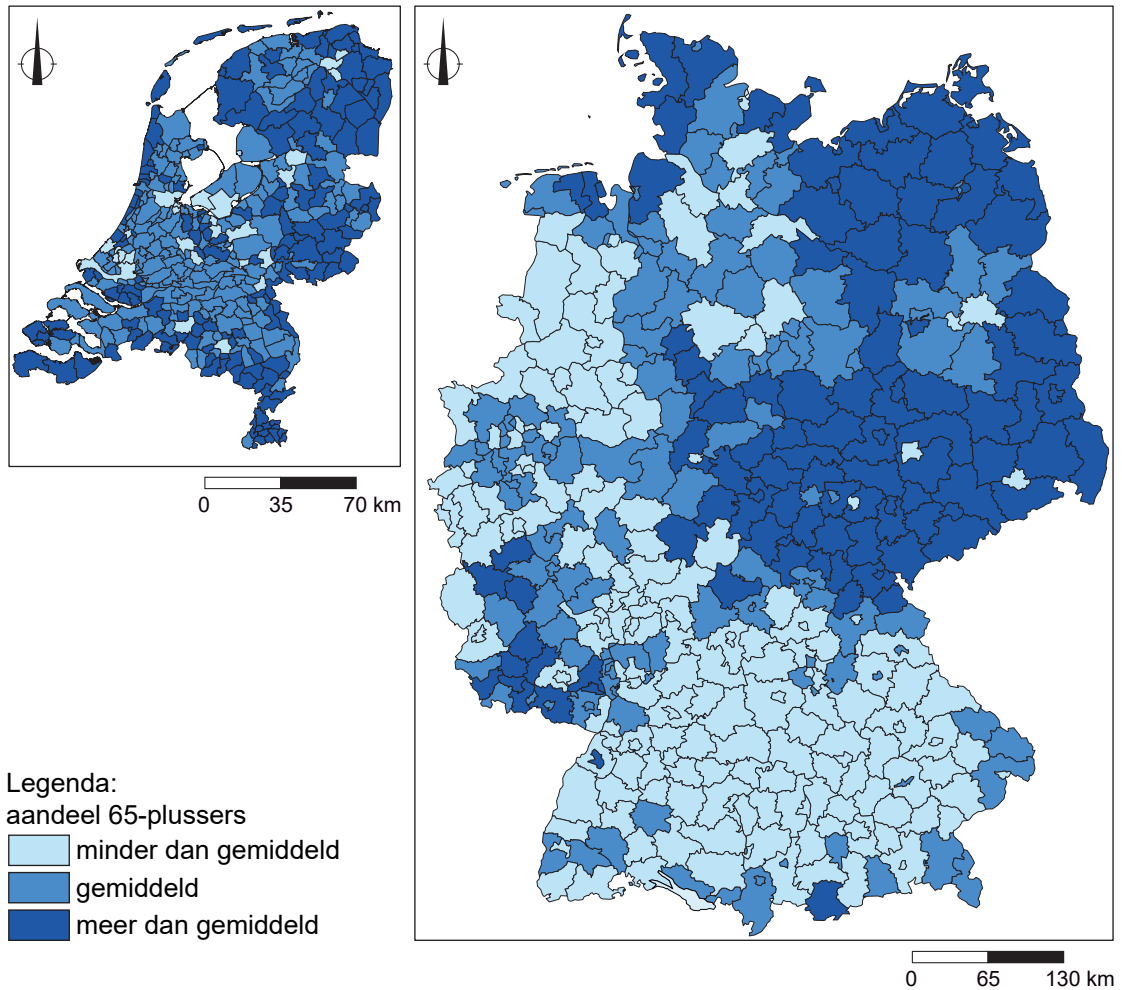

- 1p 33 Bekijk bron 31.
De verwachting is dat de bevolking in sommige delen van Nederland zal afnemen.
→ Beredeneer in welk deel van Nederland de bevolking zal afnemen.
Doe het zo:
- Kies eerst of de bevolking afneemt in **de Randstad** of **langs de randen van Nederland**.
  - Geef daarna aan waardoor de bevolking daar afneemt.
- 2p 34 Bekijk bron 31.
Naar aanleiding van bron 31 worden drie uitspraken gedaan.
Uitspraak 1: de bevolking van de gemeenten Amsterdam en Den Haag zal tot 2040 met meer dan 15% groeien.
Uitspraak 2: de verstedelijking van Nederland neemt naar verwachting tot 2040 toe.
Uitspraak 3: door de toenemende congestie zal de bereikbaarheid van de Randstad toenemen.
→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 32

Aandeel 65-plussers in de bevolking van Duitsland en Nederland, 2019

2p 35 Bekijk bron 32.

In Nederland en in Duitsland is er vergrijzing. Over bron 32 worden drie uitspraken gedaan.

Uitspraak 1: in Duitsland vergrijst het westen meer dan het oosten.

Uitspraak 2: in Nederland vergrijzen vooral gebieden langs de randen.

Uitspraak 3: stedelijke gebieden in Nederland en Duitsland vergrijzen het meest.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 33

Landschaftspark Duisburg-Nord

Legenda:

— route van de Industrie-cultuur (hoofdroute)

■ bezoekerscentrum

⬆ arbeiderswijk

uitzichtspunt:

⊕ televisietoren

⚙ voormalige stortberg

🏞 panorama bij het Ruhrdal

de 26 ankerpunten:

🏛 museum

🏠 cultuurcentrum

voormalig industriegebouw

⚙ hoogoven

⚙ mijn

🏭 cokesoven

🏭 watertoren

🏭 scheepslift

🏭 gashouder

🏭 fabriek

🏭 haven

⚡ elektriciteitscentrale

🏭 chemische fabriek

🏠 ondernemersvilla

0 9 18 km

In het Landschaftspark Duisburg-Nord vond tussen 24 en 26 september 2021 het muziekfestival 'Traumzeit' plaats. Een festivalticket inclusief kamperen is gratis in het Landschaftspark.

1p **36** Gebruik bron 33.

Het Landschapspark Duisburg-Nord heeft nu een andere functie dan vroeger. Hier staan in willekeurige volgorde enkele gebeurtenissen in de geschiedenis van Duisburg-Nord sinds de opkomst van de staalindustrie:

P - Het aantal banen in de cultuursector Duisburg-Nord neemt toe.

Q - Het aantal banen in de staalindustrie in Duisburg-Nord neemt af.

R - De staalindustrie verplaatst zich naar lagelonenlanden.

→ Zet de letters in chronologische volgorde van vroeger naar later.

2p **37** Gebruik bron 33.

Naar aanleiding van bron 33 worden drie uitspraken gedaan.

Uitspraak 1: het Ruhrgebied kon zich ontwikkelen tot industriegebied mede dankzij de ligging aan de Rijn.

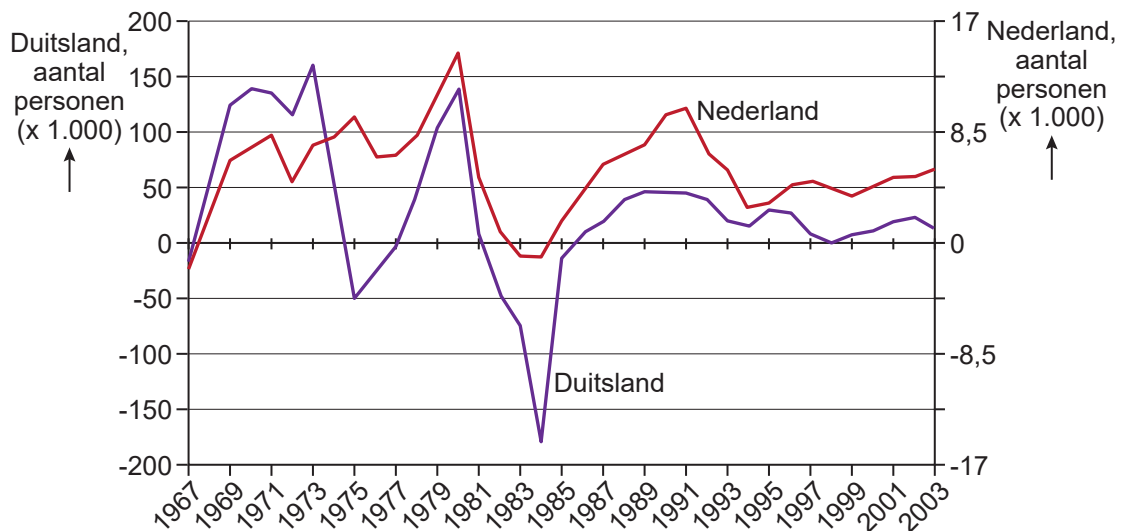
Uitspraak 2: in het Ruhrgebied is aan herinrichting gedaan.

Uitspraak 3: het Landschapspark Duisberg-Nord trekt op een normale weekdag bezoekers uit een groter gebied aan dan tijdens het muziekfestival Traumzeit.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 34

Vestigingssaldo van Turken in Duitsland (linker y-as) en in Nederland (rechter y-as) van 1967 tot 2003

1p 38 Bekijk bron 34.

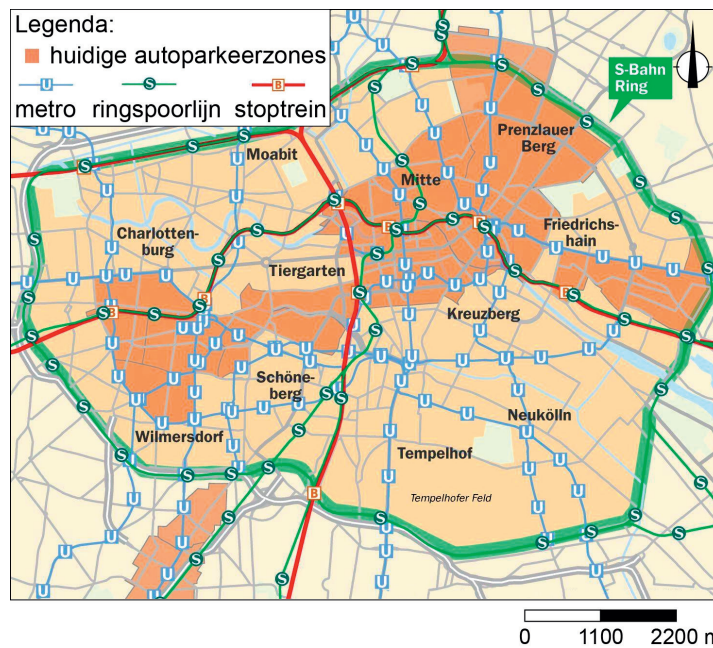
In de periode vóór 1981 hadden Turken andere motieven om naar Duitsland en Nederland te migreren dan in de periode na 1985.

Welk motief hadden zij vóór 1981 en welk motief in de periode na 1985?

	periode 1967 - 1981	periode 1985 - 2003
A	economisch motief	politiek motief
B	economisch motief	sociaal motief
C	sociaal motief	economisch motief
D	politiek motief	sociaal motief

bron 35

De binnenstad van Berlijn

Er bestaan plannen om de binnenstad van Berlijn autovrij te maken binnen de S-Bahn-ring.

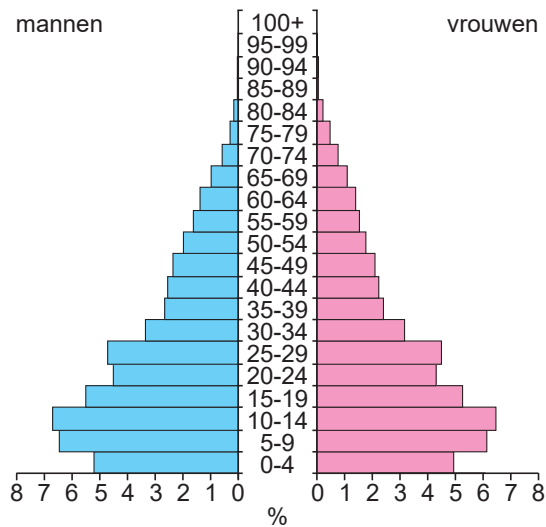
De S-Bahn-ring is een spoorlijn van 37,5 kilometer rondom de binnenstad van Berlijn. Een autovrije binnenstad zal gunstig zijn voor de leefbaarheid.

- 1p **39** Bekijk en lees bron 35.
Een autovrije binnenstad is een stuk veiliger voor fietsers en wandelaars.
→ Noem nog een verbetering voor de leefbaarheid wanneer de Berlijnse binnenstad autovrij wordt.
- 1p **40** Bekijk en lees bron 35.
Zonder auto kun je goed reizen in de Berlijnse binnenstad.
→ Geef met behulp van bron 35 een aanwijzing waaruit dit blijkt.
- 1p **41** Bekijk en lees bron 35.
Voor een autovrije binnenstad moet er een oplossing gevonden worden zodat forenzen en dagjesmensen die met de auto komen, toch de stad kunnen bezoeken.
→ Geef een mogelijke oplossing voor forenzen en dagjesmensen zodat ze de stad kunnen bezoeken.

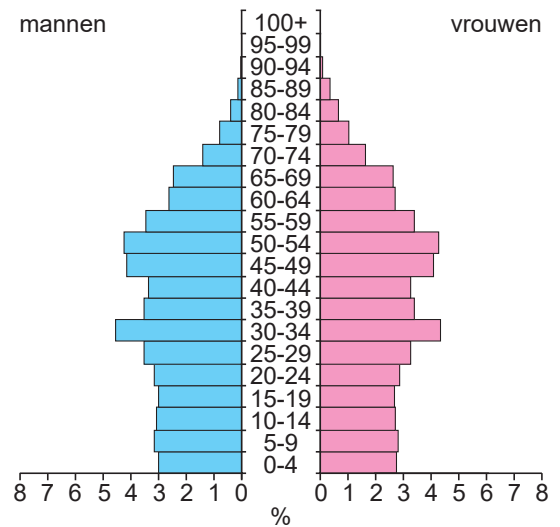
bron 36

Twee bevolkingsdiagrammen van China

bevolkingsdiagram 1

bevolkingsdiagram 2

1p 42 Bekijk bron 36.

In bron 36 staan twee bevolkingsdiagrammen van China uit twee verschillende jaren. Een bevolkingsdiagram hoort bij 1980 en het andere bij 2020.

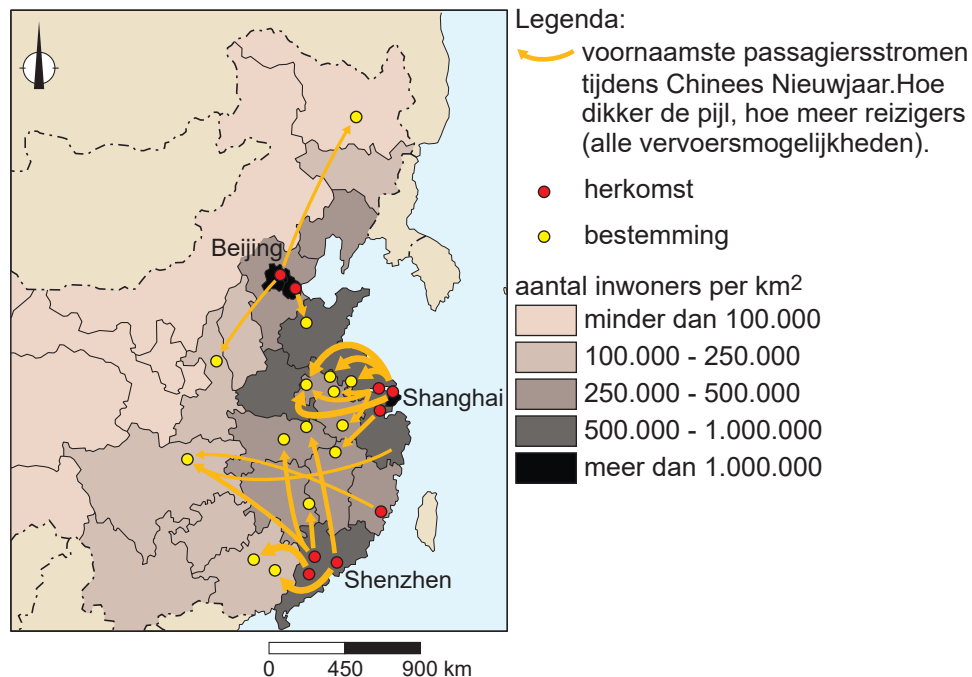
→ Beargumenteer welk bevolkingsdiagram bij het jaar 2020 hoort.

Doe het zo:

- Kies eerst **bevolkingsdiagram 1** of **bevolkingsdiagram 2**.
- Geef daarna een argument voor je keuze.

bron 37

Passagiersstromen vanuit Chinese steden tijdens Chinees Nieuwjaar, 2019

2p 43 Bekijk bron 37.

Chinees Nieuwjaar is een groot feest in China. Het feest duurt twee weken en veel mensen gaan op familiebezoek.

Naar aanleiding van bron 37 worden drie uitspraken gedaan.

Uitspraak 1: tijdens Chinees Nieuwjaar vertrekken de meeste mensen vanuit de kustgebieden naar het binnenland.

Uitspraak 2: tijdens Chinees Nieuwjaar reizen mensen heen en weer tussen de grote steden Beijing, Shanghai en Shenzhen.

Uitspraak 3: een stadshukou is niet nodig om naar familie te reizen tijdens Chinees Nieuwjaar.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 38

Fragment uit een economisch blog

Aan de monding van de Parelrivier ligt de Chinese stad Shenzhen. De stad heeft een grote aantrekkingskracht op jonge Chinezen. Niet alleen omdat er zo veel succesvolle technologiebedrijven gevestigd zijn, maar ook omdat de leefomgeving er gunstiger zou zijn dan in veel andere grote Chinese steden.

2p **44** Lees bron 38.

Naar aanleiding van bron 38 worden drie uitspraken gedaan.

Uitspraak 1: Shenzhen is over water goed bereikbaar.

Uitspraak 2: andere grote steden in China kunnen te maken krijgen met
braindrain door de groei van het aantal technologiebedrijven in
Shenzhen.

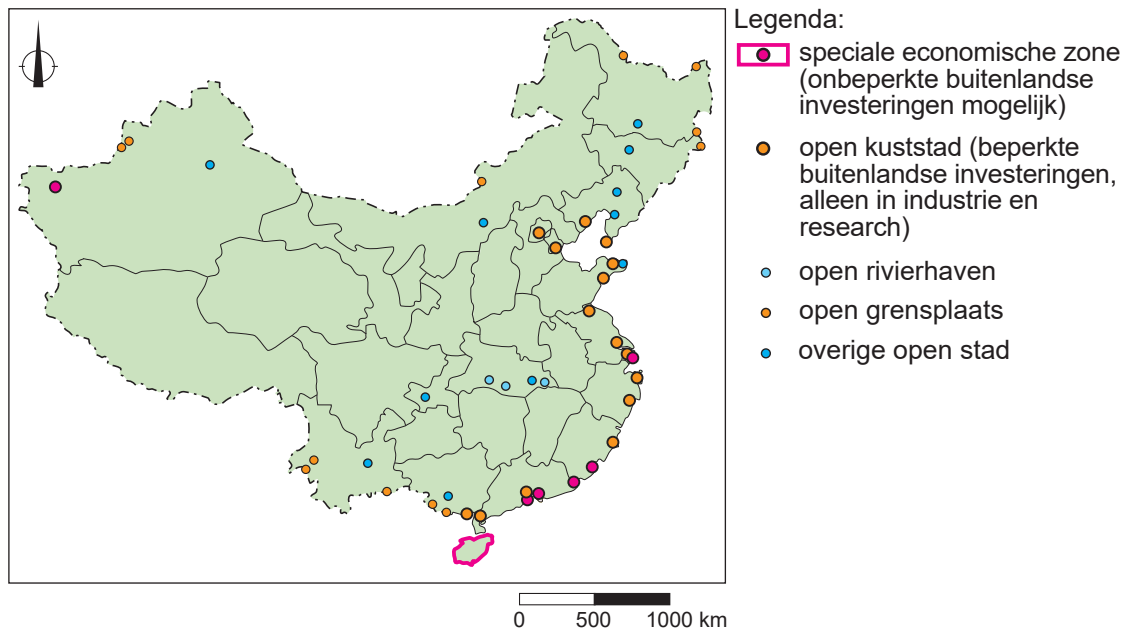
Uitspraak 3: in Shenzhen is meer ontgroening dan gemiddeld in China.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 39

Buitenlandse investeringen en speciale economische zones

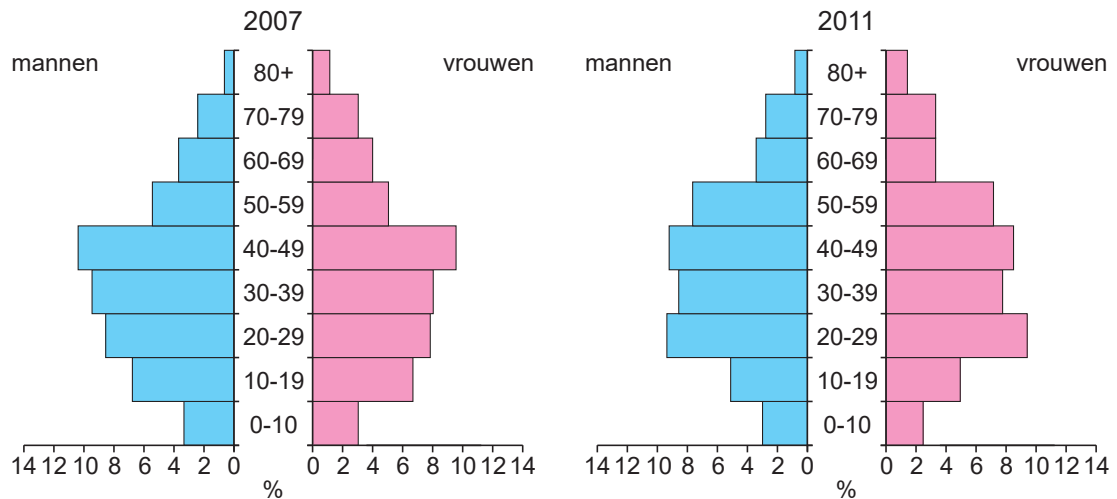
1p 45 Bekijk bron 39.

Door de gunstige ligging van de speciale economische zones en de open kuststeden zijn deze plekken erg aantrekkelijk voor buitenlandse bedrijven.

→ Geef een voordeel voor buitenlandse bedrijven om zich te vestigen in speciale economische zones en open kuststeden.

bron 40

Twee leeftijdsdiagrammen van Shanghai

Totaal 18,3 miljoen inwoners

Totaal 20,9 miljoen inwoners

1p 46 Bekijk bron 40.

In bron 40 staan de leeftijdsdiagrammen van Shanghai uit de jaren 2007 en 2011.

→ Beargumenteer of Shanghai tussen 2007 en 2011 vooral groeide door natuurlijke of door sociale bevolkingsgroei.

Doe het zo:

- Kies eerst **natuurlijke** of **sociale** bevolkingsgroei.
- Geef daarna een argument voor je keuze.

bron 41

Het '1000-bomen'-project in Shanghai

1p 47 Bekijk bron 41.

Op een nieuw gebouw in Shanghai staan 1000 bomen.

→ Geef aan waardoor het gebouw met de 1000 bomen leefbaarder zal zijn dan gebouwen in Shanghai zonder bomen.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.